

עונג שבת (27)

ישמח לב מבקשי ה'

ישנו משל נפלא ממרן החפץ חיים זצ"ל: לגביר ידוע היה בן שהגיע לפרקו, ובא אליו שדכן בשליחות של יהודי פלוני שהציע לו להשתדך עמו. דיברו על השידוך, דנו ודשו, ולבסוף לא יצא מזה כלום. לאחר זמן מה התארס בן הגביר עם בתו של יהודי אחר. כשישבו הגביר ומזכירו לכתוב את ההזמנות, פנה המזכיר לגביר ואמר, שלדעתו עליו לשלוח הזמנה לאותו יהודי שהוצע לו להיות מחותנו. ענה לו הגביר: זה שהוא חשב ואף רצה להיות מחותן שלי, לא הופך אותו למחותן.... אכן כך הוא בעולמנו, אומר החפץ חיים. רצון להיות מחותן לא הופך את האדם למחותן. אך כשרוצים להיות כביכול 'מחותן' של הקב"ה ליצור עמו קשר אישי, כבר נהיים מחותנים! על עצם הרצון ישנה בידינו הבטחה מהקב"ה "ישמח לב מבקשי ה'" (תהלים קה. ג), גם אלו שהם עדיין רק בגדר "מבקשי ה'", זוכים לשמחה הטמונה בקשר עם הריבונו של עולם. כמדומה, שהמשתתפים באסיפות כמו אסיפה זו, שמתכנסים בה על מנת לשמוע דברי חיזוק והתעוררות בענייני שבת קודש, כולם נכללים בגדר "מבקשי ה'".

רב פינקס זצ"ל בספרו "נפש שמשון שבת קודש"

עצבות נדחית מפני השבת

מעשה בחסיד אחד שהיה נוטה לעצבות כל ימיו, פעם כשנסע לרבו לשבת נתקלקלו הדרכים, והוא נאלץ לשבות בכפר שכן. הוא הגיע אל רבו ביום ראשון. אמר לו הרבי: השבת ידועה 'כמכניסת אורחים גדולים'. אם למשל מגיע ראש חודש להתארח בשבת, היא מפנה לו את ההפטרה, ואף את תפילת המוסף, אם מגיע יום טוב בשבת, השבת מפנה לו את תפילת שחרית, ואף את קריאת התורה, ואם מגיע יום כיפור בשבת, מפנים עבורו את הכל, אפילו את סעודת שבת.... אבל השבת אינה מארחת מישהו עצוב. הנה כשמגיע תשעה באב, השבת לא מתירה לו להיכנס, והוא נדחה ליום ראשון. כך היה גם בעניינך, השבת דחתה אותך ליום ראשון מפני עצבותך.

ומתוך האור "שבת קודש"

שבת מעין עולם הבא

אדם צריך לבחון את מעשיו

ידועים דברי הגאון מווילנא, שהצער הגדול ביותר בחיי האדם הוא בעת פטירתו, כשנוכח עד כמה בזבז את חייו, במקום להשקיע עוד ועוד בעולם הבא, כילה את ימיו בהשקעותיו בעולם הזה, בכסף, בהנאות, בחבלי העולם. אבל, הוסיף ואמר, שלשם כך נתנה השבת.

האדם עוצר, בוחן את חייו, רואה כמה שקע בהבלים ומחליט להשקיע את ימיו ביתר רוחניות, ללמוד יותר תורה, לעסוק במצוות. לכן השבת היא "מעין עולם הבא". אבל יש כאלו, שגם השבת אינה עוזרת להם. בטוחים הם, שחיי המעשה הם עיקר החיים, ומצטערים שעליהם לקטוע את מעשיהם ופעולתם למשך יממה תמימה. ניחא, ינוחו בשבת, יאגרו כוח לשבוע הבא, המלא בעולם הזה. ועליהם אמרו חכמים: "כל הלך שבעה ימים בלא חלום נקרא רע". שנאמר: "ושבע ילין בל יפקד, רע" אל תקרי "שבע" (בקמץ) אלא "שבע" (בסגול) (ברכות נה:). ובאירו: מי שמומרץ על ידי יראת ה' להוסיף תורה ומצוות, הופך את חייו למוחשיים, קונה בהם נצחיות. ואם אינו מנצלם, ולא רק שאינו מנצל אותם כראוי אלא עוד שבע, ומרוצה מחיי הבל, ולא עורך דין וחשבון עם עצמו, חשבון נפש, אז 'אבוי לו'. וזהו, "ושבע ילין, בל יפקד, רע". ומתי הזמן הראוי לחשבון נפש? שבת. אבל הלך שבעה ימים בלא חלום, כלומר גם בשבת אינו מתעורר להבין שאין חיי ההבל אלא חלום, אזי הוא "נקרא רע".

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל בספרו "רבי יעקב אומר"

הכח להאריך את מתנת השבת

כל עדת ישראל יעשו אותו

מהו "יעשו אותו"? כלום ישראל הם שעושים את יום השבת? הרבי מסטראפקוב זצ"ל בספרו "דברי יחזקאל שרגא" מבאר, כי אכן יש פרק זמן, שנתן לישראל הכח 'לעשותו' שבת. זהו הזמן שלאחר צאת הכוכבים של יום השבת. מצד ההלכה כבר הסתיימה השבת, אך יש כח ביד עדת ישראל להאריך את השבת 'לעשות שבת' באותה העת. הטעם לכך הוא, שהנותן בעין יפה נותן, השבת הריהי מתנה טובה, שנותן לנו הבורא עולם מבית גנזיו.

משל למלך, שנתן לעבדו האהוב רשות לקחת כל מה שליבו חפץ מבית גנזי המלך, במשך שעה אחת. כל מה שיוכל לאסוף ולקחת באותה שעה יהיה שלו. לקח עמו העבד שקים וכלים למלאות מגנזי המלך. אבל בחפשו אבנים יקרות ומרגליות, כבר עבר כמעט כל הזמן המוקצב לו. היה העבד מצטער צער גדול, שכבר אין לו אלא זמן מועט בלבד. כשראה המלך צערו, אמר לו: עמוד על הספסל ודחה את מחוגי השעון לאחור, כדי שיהיה לך זמן למלא כל כליך באבנים טובות ומרגליות. כך נתן הקב"ה כח לישראל להאריך את יום השבת קודש, אפילו כל הלילה, כל זמן שיושב בסעודה שלישית, וזוהי מתנה בעין יפה.

ומתוך האור "שבת קודש"

שבת קודש היא לב ליבו של עם ישראל. אם רוצים לתאר יהודי הקשור למסורת האבות, אומרים עליו שהוא "שומר שבת". והרי אפשר היה לומר שהוא יהודי מאמין, שהוא אוכל רק מאכלים כשרים וכיוצא בזה, אך מכל התוארים האפשריים נבחר דוקא התואר "יהודי שומר שבת", שכן שמירת שבת של יהודי אומרת הכל, השבת היא הנקודה הפנימית של יהודי. ודבר זה עלינו להבין, מדוע באמת כה חשובה היא השבת, ששמירתה מעידה על המהות הפנימית? השבת נקראת "מעין עולם הבא". איננו יודעים מהו בדיוק העולם הבא, מהסיבה הפשוטה: מעולם לא היינו שם, אך הבה נעזוב לעת עתה את המילה "הבא", ונתמקד במילה "עולם".

הרי בביטוי נפלאה, ששבת היא "מעין עולם הבא", לימדנו חז"ל ששבת היא עולם אחר, שונה לחלוטין מהעולם המוכר שלנו. את העולם הזה, כל אדם מנתח את העולם בצורה אחרת, וגם האדם עצמו בשלבים שונים בחייו מנתח את העולם בצורות שונות, עבור רבים מאתנו זהו עולם יפה, עבור אחרים, עולם עצוב, אחרים יאמרו שזהו אכזרי רח"ל וכו'. ברור הדבר, שבעולם הזה ישנה שמחה וישנה גם עצבות, ישנם יופי וחן, ומאידך מחלות וצרות רח"ל. זהו עולם מגוון. קשה לנתח מהו בדיוק העולם הזה, אך ברור שאינו כולו טוב.

העולם הבא, לעומת זאת, ברור לכולנו מהו בדיוק: "הרחמן הוא ינחילנו יום שכולו טוב". העולם ההוא לא יהיה מחולק לגוונים שונים, יהיה זה עולם שכולו טוב, לא תהיה בו עצבות, לא תהינה מחלות, ואף לא בורות וטפשות, אלא "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא. ט). עולם של חכמה, של קדושה, של גדלות ושל קירבה אל השם יתברך. ישנם אם כן, שני עולמות שברא הקב"ה: העולם הזה והעולם הבא, והם שונים זה מזה בתכלית השינוי.

זוכרים את השבת בכל ימות השבוע

בסידור יעב"ץ כתב: כי בני ישראל מביעים את ציפייתם לשבת, בזה שאם מזדמן להם בכל יום מימות השבוע חלק יפה הם שומרים ומתקנים אותו לשבת (ביצה טז), וכן הם מונים את ימי השבוע בשם 'שבת': אחד בשבת, שני בשבת וכו' (עיין במכילתא יתרו פרשה ז'). כתב רבינו בחיי (שמות יב. ב): וקורים לכל אחד ואחד, מימות השבוע, על שם השבת, ואנו מונים אחד בשבת שני בשבת, וכן כולם, כדי שיהיה בזכרון, בכל יום ויום זכרון השבת, וזה פשט הכתוב (שמות כ, ז) "זכור את יום השבת לקדשו".

ומתוך האור "שבת קודש"

הלכה: כיבוד אב ואם

כתב השו"ע (יו"ד סימן ר"מ ס"ה): זה שמאכילו ומשקהו משל אב ואם, אם יש להם, ואם אין לאב ויש לבן, כופין אותו וזן אביו כפי מה שהוא יכול וכו'. רמ"א: ויש אומרים דאינו חייב ליתן רק מה שמחויב ליתן לצדקה וכו'. כתב הפסקים ותשובות (אות יח) הכרעת רוב הפוסקים בזה שחייב רק מדין צדקה. שיעור החיוב: מאחר דנקטינן שאין חיובו אלא מדין צדקה, אינו חייב לתת לאביו אלא כפי מה שצריך לתת לצדקה, דהיינו עד חומש מנכסיו, ויש סוברים שחייב לזונו אפילו כשפרנסתו שלו בצמצום, שאין שיעור חיובו בצדקה לאביו כשיעורו בשאר עניים, אלא כדרך העולם לפרנס את אביו כפי הרווחתו, שאם מזונותיו בריוח זנו בריוח, ואם מזונותיו בצימצום זנו בצימצום.

פסקים ותשובות

פתגם: עצה, לא להתערב בוויכוח שאינך קשור בו.

ספר "אלף פתגם ופתגם"

חקירה: תלמיד חכם קודם לדין (מקדימים את דינו לאחרים)

מדין כבוד התורה, או מדין ביטול תורה (ברכת אברהם סנהדרין ח. קדימה לדון ד: כבוד התורה)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: סיפור

בעיר אחת נסתיימה שנת כהונתו של 'נאמן הקהל', והיו פרנסי העיר מתחבטים בדעתם, אם לבחור בו לשנה נוספת אם לאו. נכנסו אצל הרב דמתא לשאול בעצתו, השיב הרב: גמרא מפורשת היא בשבת (צב:): תברא, מי ששנה זו לא שנה זו.

ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף קעד)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

